

Министерство образования Республики Беларусь

Учреждение образования
«Белорусский государственный педагогический университет
имени Максима Танка»

Исторический факультет
Институт истории Национальной академии наук Беларуси

1917 ГОД В ИСТОРИЧЕСКИХ СУДЬБАХ НАРОДОВ БЕЛАРУСИ

*Материалы Международной научно-теоретической
конференции*

г. Минск, 22 декабря 2017 г.

Минск
БГПУ
2017

УДК 94(476)
ББК 63.3(4Бел)
Т936

Печатается по решению Совета исторического факультета БГПУ

Редколлегия:

кандидат исторических наук, доцент *А. В. Касович (отв. ред.)*;
кандидат исторических наук, доцент *С. П. Шупляк*;
кандидат исторических наук, доцент *А. А. Корзюк*

Рецензенты:

доктор исторических наук, профессор *А. П. Житко*,
доктор исторических наук, профессор *А. М. Лютый*

1917 год в исторических судьбах народов Беларуси : материалы
Т936 Международной научно-теоретической конференции, г. Минск, 22 декабря
2017 г. / Белорус. гос. пед. ун-т им. М. Танка ; редкол.: А. В. Касович (отв. ред.)
[и др.] – Минск : БГПУ, 2017. – 252 с.
ISBN 978-985-541-414-9.

В сборнике представлены материалы исследований ученых Беларуси, России, Казахстана, Туркменистана, студентов, магистрантов, учащихся учреждений общего среднего образования, посвященные 100-летию Октябрьской революции.

Адресуется преподавателям, магистрантам и студентам вузов.

УДК 94(476)
ББК 63.3(4Бел)

ISBN 978-985-541-414-9

© Оформление. БГПУ, 2017

3. Дашкевіч, А. Л. Пяняцце і віды грамадскіх аб'яднанняў паводле сучаснага заканадаўства Беларусі / А. Л. Дашкевіч // Экономика и проблемы управления : сб. науч. тр. / Частн. ин-т упр. и предпринимательства ; редкол.: В. Г. Янчевский (пред.) [и др.]. – Минск, 2008. – С. 174–183.

4. Кравченко, В. В. Общественные организации СССР на международной арене / В. В. Кравченко. – М. : Междунар. отношения, 1969. – 119 с.

5. Мониторинг общественных объединений Беларуси [Электронный ресурс] // NGO.by : портал грам. аб'яд-няў Рэсп. Беларусь. – Режим доступа: <http://www.ngo.by/monitoring/>. – Дата доступа: 18.09.2016.

6. Об общественных объединениях [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь, 4 окт. 1994 г., № 3254-XII // Национальный правовой интернет-портал Респ. Беларусь. – Режим доступа: <http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=v19403254&p2=%7B%7D>. – Дата доступа: 12.02.2016.

7. О государственной регистрации общественных объединений фондов в 2010 году [Электронный ресурс] // М-во юстиции Респ. Беларусь. – Режим доступа: http://www.minjust.by/ru/site_menu/news/?id=743. – Дата доступа: 10.09.2016.

8. О регистрации партий, профсоюзов и иных общественных объединений Республики Беларусь за 1990–1999 гг. // Архив Министерства юстиции Республики Беларусь (АМЮРБ). – Ф. 99. Оп. 12.

9. Что такое некоммерческая организация и как она работает [Электронный ресурс] / Представительство Христианского детского фонда в Респ. Беларусь. – Режим доступа: www.cfi-belarus.org/get.php?file=4935377211155.pdf. – Дата доступа: 13.11.2014.

ГІСТАРЫЯГРАФІЯ КАНЦА ХХ – ПАЧАТКУ ХХІ ст. ПА ПЫТАННЯХ САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНАГА РАЗВІЦЦА БЕЛАРУСІ Ў ХІХ ст.

Дзіцячэйска Л. Э., кандыдат гістарычных навук, БДПУ, г. Мінск

З 90-х гг. ХХ ст. пачаўся новы этап у развіцці гістарычнай навукі. Яго вылучае новы падыход да вывучэння беларускай гісторыі, звязаны з магчымасцямі больш навуковай і менш палітызаванай ацэнкі гістарычных з'яў і падзей, дзе адсутнічае ідэалагічны ўплыў на даследаванні, вядзецца шырокае і грунтоўнае асэнсаванне разнастайных з'яў і падзей.

Важчайшай падзеяй у беларускай гістарыяграфіі з'явілася выданне «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі». З 1993 па 2003 г. выдадзена шэсць тамоў (шосты ў двух частках). На яе старонках размяркоўваецца матэрыял па разглядаемай праблеме. На старонках энцыклапедыі адзначаецца, што перадумовы для ўзнікнення беларускай буржуазіі склаліся яшчэ ў ХVIII ст., калі у ВКЛ пашырыўся ўнутраны і знешні гандаль, паскорыўся рост гарадоў і мястэчак. Але пасля Люблінскай уніі генезіс буржуазных адносін ускладніўся, узмацніліся рэлігійныя спрэчкі, стаў больш уплывовы яўрэйскі капітал. Далучэнне беларускіх зямель да Расійскай імперыі не спрыяла фарміра-

ванню беларускай буржуазіі, і беларусы канчаткова страцілі дзяржаўнасць [1, с. 135–137].

Звяртаюць на сябе ўвагу і «Нарысы гісторыі Беларусі» [2], якія грунтоўца на сацыяльна-дзяржаўнай канцэпцыі. Гэта праца, дзе з традыцыйна існуючымі метадалагічнымі падыходамі ўлічаны новыя напрацоўкі беларускай гістарыяграфіі апошняга часу, з'явілася важным крокам у вывучэнні гісторыі Беларусі.

Гістарыяграфія Беларусі ў гэты час папоўнілася новай абагульняючай працай – «Гісторыя сялянства Беларусі», выдадзена два тома [3]. У гэтым даследаванні асабліва тлумачыцца працэсы станаўлення і развіцця эканамічнага, сацыяльнага і духоўнага жыцця беларускага сялянства да 1917 г. На падставе шырокай гістарыяграфічнай базы і вялікай колькасці крыніц прааналізавана эвалюцыя сялянскай гаспадаркі, землеўладання і землекарыстання, прыгоньвання, рынкавыя сувязі і сельскія вытворцы. Разглядаецца праблема сацыяльных супярэчнасцей і канфліктаў у беларускай вёсцы, культуры і духоўнага свету селяніна.

У пачатку XXI ст. з'яўляецца абагульняючая праца ў 5 тамах «Гісторыя Беларусі». Разглядаемаму перыяду прысвечаны 4 том [4]. У гэтым даследаванні разглядаецца сацыяльна-эканамічнае становішча Беларусі ў перыяд знаходжання беларускіх зямель у складзе Расійскай імперыі: з канца XVIII ст. да 1917 г., зараджэнне буржуазных адносін, складанне новых класаў грамадства, разлажэнне феадальных адносін, развіццё капіталізму, пераход ад рамесла да фабрык і заводаў.

Сярод абагульняючых гістарыяграфічных прац, прысвечаных сацыяльна-эканамічнаму развіццю, магчыма выдзяліць В. Ф. Карловіча, А. М. Лютага [5]. Тут знайшлі адлюстраванне пытанні гістарыяграфіі аб працэсах пераходу ад феадальных да буржуазных адносін, якія ўключаюць характарыстыку сацыяльна-эканамічных і палітычных умоў генезісу капіталізму, дробнай таварнай вытворчасці, вотчынай і купецкай мануфактуры, асаблівасцей форм першапачатковага назапашвання капіталу і іх уплыў на тэмпы генезісу капіталізму, ролі гандлю, транспарту і фінансаў на фарміраванне элементаў і асноўных структур буржуазнага грамадства.

Грунтоўныя пытанні сацыяльна-эканамічнага развіцця генезісу капіталізму займаецца А. М. Люта. У сваіх даследаваннях ён звяртае ўвагу на марудныя тэмпы развіцця мануфактурна-фабрычнай вытворчасці. Асноўную прычыну гэтай з'явы ён бачыць у амаль поўнай адсутнасці значных капіталаў у купцоў і гандлюючых мяшчан. Выдзяляе шэраг сацыяльна-эканамічных праблем, якія перашкаджалі развіццю прамысловасці: вузкасць унутранага рынку, канкурэнцыя рускіх купцоў і прамыслоўцаў. Аўтар робіць высновы аб зараджэнні новых буржуазных адносін у другой палове XVIII ст., дзе характэрнай асаблівасцю буржуазіі, з'яўлялася яе нешматлікасць, эканамічная і юрыдычна залежнасць ад дваран-памешчыкаў [6].

Звяртаюць да сябе увагу даследаванні В. В. Шведа [7], які разглядае развіццё гандлю ў перыяд разлажэння феадальнай сістэмы. Праца А. Э. Лютага [8], дзе грунтоўна разглядаецца працэс генезісу капіталізму ў Беларусі ў першай палове XIX ст.

Аўтар выкарыстоўвае ў сваёй працы раней не вядомыя крыніцы, што дазволіла па новаму характарызаваць працэс развіцця рамясла, змены ў колькасным і сацыяльным саставе рамеснага саслоўя. У працы Л. Э. Пракаповіч [9] разглядаецца станаўленне і развіццё фабрычна-заводскай прамысловасці ў Беларусі ў XIX ст., змяненне яе характару, месца і ролі ў эканоміцы Беларусі, раскрыты рэгіянальныя асаблівасці края ў агульнарасійскім прамысловым развіцці гэтага перыяду. Мануфактурнай вытворчасці ў Беларусі ў 1861–1914 гг. прысвечана кандыдацкая дысертацыя А. А. Башмакова [10].

У манаграфіі А. П. Жытко [11] разглядаецца трансфармацыя саслоўна-групавога складу дваранскага насельніцтва Беларусі ў перыяд капіталізму з 1861–1914 гг., гэта дало магчымасць глыбей асэнсаваць праблемы генезісу капіталізму ў Беларусі.

Літаратура

1. Энциклопедия истории Беларуси : у 6 т. / рэдкал.: Г. П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003. – 6 т.
2. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994–1995. – 2 ч.
3. Гісторыя сялянства Беларусі : у 3 т. / пад рэд. В. І. Мялешкі [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 1997 – 2002. – 3 т.
4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Современ. шк. : Экоперспектива, 2007–2011. – 6 т.
5. Касовіч, В. Ф. Гістарыяграфія і крыніцы сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі ў другой палове XVIII – першай палове XIX ст. / В. Ф. Касовіч, А. М. Люты. – Мінск : БДПУ, 1996.
6. Люты, А. М. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове XVIII – першай палове XIX ст. / А. М. Люты. – Мінск : БДПУ, 2004. – 370 с.
7. Швед, В. В. Торговля Белоруссии в период кризиса феодально-крепостнических отношений (30–50-е гг. XIX в.) : автореф. дис. ... канд. ист. наук / В. В. Швед. – Минск, 1984.
8. Лютая, А. Э. Роль и место ремесла в процессе генезиса капитализма в Беларуси во второй половине XVIII – первой половине XIX века. / А. Э. Лютая. – Минск : БГПУ, 2006. – 116 с.
9. Пракаповіч, Л. Э. Становление и развитие фабрично-заводской промышленности в Беларуси в XIX в. : монография / Л. Э. Пракаповіч. – Минск : БГПУ, 2010. – 156 с.
10. Башмакоў, А. А. Мануфактурная вытворчасць і яе роля ў сацыяльна-эканамічным развіцці Беларусі. 1861–1914 гг. : дыс. ... канд. гіст. навук: 07.00.02 / А. А. Башмакоў. – Мінск, 2009. – 214 с.
11. Жытко, А. П. Дваранства Беларусі перыяду капіталізму. 1861–1914 гг. / А. П. Жытко. – Мінск : БДПУ, 2003.